C/2025/3976

20.8.2025

ZALECENIE RADY

z dnia 8 lipca 2025 r.

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Bułgarii

(C/2025/3976)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 ([1]), w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

Kwestie ogólne

(1) W rozporządzeniu (UE) 2024/1263, które weszło w życie w dniu 30 kwietnia 2024 r., wskazano, że celem ram zarządzania gospodarczego jest wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom publicznym. Rozporządzenie stanowi, że Rada i Komisja prowadzą wielostronny nadzór w kontekście europejskiego semestru zgodnie z celami i wymogami określonymi w TFUE. Europejski semestr obejmuje, w szczególności, formułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów i nadzór nad ich wdrażaniem. Rozporządzenie promuje także poczucie odpowiedzialności za politykę budżetową na szczeblu krajowym i koncentruje się na perspektywie średniookresowej tej polityki, a jednocześnie na skuteczniejszym i spójniejszym egzekwowaniu przepisów. Każde państwo członkowskie ma obowiązek przedłożyć Radzie i Komisji krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny zawierający jego zobowiązania dotyczące polityki budżetowej, reform i inwestycji, obejmujący okres cztero- lub pięcioletni, w zależności od długości kadencji parlamentarnej w tym państwie członkowskim. Ścieżka wydatków netto ([2]) przewidziana w tych planach musi spełniać wymogi określone w rozporządzeniu, w tym wymogi dotyczące wprowadzenia lub utrzymania prawdopodobnej tendencji spadkowej długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do końca okresu dostosowawczego lub utrzymania długu na ostrożnym poziomie poniżej 60 % produktu krajowego brutto (PKB) oraz sprowadzenia lub utrzymania deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB, w średnim okresie. W przypadku gdy państwo członkowskie zobowiąże się do wdrożenia odpowiedniego pakietu reform i inwestycji zgodnie z kryteriami określonymi w rozporządzeniu, okres dostosowawczy może zostać przedłużony o maksymalnie trzy lata.

([1]) Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Wydatki netto zgodnie z definicją w art. 2 pkt 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263: „wydatki netto” oznaczają wydatki publiczne po skorygowaniu o: (i) wydatki z tytułu odsetek, (ii) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (iii) wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, (iv) krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, (v) cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz (vi) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

(2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 ([3]), którym ustanowiono Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności („RRF"), weszło w życie w dniu 19 lutego 2021 r. RRF zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, tworząc w ten sposób impuls fiskalny finansowany przez Unię. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej RRF przyczynia się do odbudowy gospodarczej i społecznej, pobudzając jednocześnie zrównoważone reformy i inwestycje, które promują w szczególności zieloną i cyfrową transformację oraz zwiększają odporność gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz Unii i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

(3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 ([4]) („rozporządzenie w sprawie REPowerEU"), które zostało przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r., ma na celu stopniowe redukowanie zależności Unii od importu paliw kopalnych z Rosji. Pomaga to osiągać bezpieczeństwo energetyczne i dywersyfikować dostawy energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności magazynowania energii oraz efektywności energetycznej.

(4) W dniu 15 października 2021 r. Bułgaria przedłożyła Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 tego rozporządzenia Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oceny określonymi w załączniku V. W dniu 4 maja 2022 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą zatwierdzającą ocenę planu odbudowy i zwiększania odporności Bułgarii ([5]), którą to decyzję zmieniono dnia 8 grudnia 2023 r. na podstawie przepisów art. 18 ust. 2 w celu zaktualizowania maksymalnego wkładu finansowego z tytułu bezzwrotnego wsparcia finansowego ([6]). Uruchomienie transz jest uzależnione od przyjęcia przez Komisję decyzji – zgodnie z art. 24 ust. 5 – stwierdzającej, że Bułgaria osiągnęła w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób wymaga, aby działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi dotyczącymi tej samej reformy lub inwestycji nie zostały odwrócone.

(5) W dniu 20 czerwca 2025 r. Rada, na podstawie zalecenia Komisji, przyjęła zalecenie w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Bułgarii ([7]). Plan został złożony zgodnie z art. 11 i art. 36 ust. 1 lit a) rozporządzenia (UE) 2024/1263, obejmuje okres od 2025 r. do 2028 r. i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na cztery lata.

(6) W dniu 26 listopada 2024 r., działając na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 ([8]), Komisja przyjęła sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2025 r., w którym nie wskazała Bułgarii jako jednego z państw członkowskich, w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro oraz wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu 2025, w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro ([9]) w dniu 13 maja 2025 r., a wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu – 10 marca 2025 r.

([3]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 4 maja 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Bułgarii (ST 8091/22).

([6]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 8 grudnia 2023 r. zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 4 maja 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Bułgarii (ST 15837/2023).

([7]) Zalecenie Rady z dnia 20 czerwca 2025 r. w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Bułgarii (Dz.U. C, C/2025/3700, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3700/oj).

([8]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania (Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 25).

([9]) Zalecenie Rady z dnia 13 maja 2025 r. w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro (Dz.U. C, C/2025/2782 z 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) W dniu 29 stycznia 2025 r. Komisja opublikowała Kompas konkurencyjności – strategiczne ramy mające na celu zwiększenie globalnej konkurencyjności UE w ciągu najbliższych pięciu lat. W dokumencie tym wskazano trzy wymogi transformacyjne dotyczące zrównoważonego wzrostu gospodarczego: (i) innowacje, (ii) dekarbonizację i konkurencyjność oraz (iii) bezpieczeństwo. Aby zlikwidować lukę innowacyjną, UE dąży do wspierania innowacji przemysłowych, rozwoju przedsiębiorstw typu start-up za pomocą inicjatyw, takich jak unijna strategia na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i scale-up oraz promowania wykorzystania zaawansowanych technologii, takich jak sztuczna inteligencja i informatyka kwantowa. Z myślą o bardziej zielonej gospodarce Komisja nakreśliła kompleksowy Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii oraz Pakt dla czystego przemysłu, dbając o to, aby przejście na czystą energię było racjonalne pod względem kosztów oraz sprzyjało konkurencyjności, zwłaszcza w sektorach energochłonnych, a także aby było motorem wzrostu. Aby ograniczyć nadmierne zależności i zwiększyć bezpieczeństwo, Unia dąży z determinacją do wzmocnienia globalnych partnerstw handlowych, dywersyfikacji łańcuchów dostaw oraz zapewnienia dostępu do surowców krytycznych i źródeł czystej energii. Priorytety te opierają się na horyzontalnych czynnikach sprzyjających, którymi są uproszczenie regulacyjne, pogłębienie jednolitego rynku, finansowanie konkurencyjności oraz unia oszczędności i inwestycji, promowanie umiejętności i wysokiej jakości miejsc pracy, a także lepsza koordynacja polityk UE. Kompas konkurencyjności został skoordynowany z europejskim semestrem i dzięki temu zapewniono spójność polityk gospodarczych państw członkowskich ze strategicznymi celami Komisji oraz jednolite podejście do zarządzania gospodarczego, wspierając tym samym zrównoważony wzrost, innowacje i odporność w całej Unii.

(8) W 2025 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal przebiega równolegle z wdrażaniem RRF. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te przyczyniają się do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom wskazanym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich latach lub znacznej części tych wyzwań. Te zalecenia dla poszczególnych krajów pozostają aktualne również w odniesieniu do oceny planów odbudowy i zwiększania odporności, które są zmieniane zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(9) Zalecenia dla poszczególnych krajów na 2025 r. obejmują główne wyzwania w zakresie polityki gospodarczej, którym nie sprostano w wystarczający sposób poprzez działania ujęte w planach odbudowy i zwiększania odporności – z uwzględnieniem odpowiednich wyzwań wskazanych w zaleceniach dla poszczególnych krajów z lat 2019–2024.

(10) W dniu 4 czerwca 2025 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2025 r. dotyczące Bułgarii. Oceniła w nim postępy Bułgarii we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju oraz podsumowała realizację planu odbudowy i zwiększania odporności przez Bułgarię. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano najpilniejsze wyzwania, przed którymi stoi Bułgaria. Oceniono w nim również postępy Bułgarii we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów Unii na 2030 r. dotyczących zatrudnienia, umiejętności oraz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Ocena rocznego sprawozdania z postępów

(11) W dniu 20 czerwca 2025 r. Rada zaleciła Bułgarii następujące maksymalne stopy wzrostu wydatków netto: 6,2 % w 2025 r., 4,9 % w 2026 r., 4,4 % w 2027 r. oraz 4,0 % w 2028 r., co odpowiada maksymalnym skumulowanym stopom wzrostu obliczonym poprzez odniesienie do roku 2024, wynoszącym: 6,2 % w 2025 r., 11,4 % w 2026 r., 16,3 % w 2027 r. oraz 21 % w 2028 r. W dniu 2 maja 2025 r. Bułgaria przedłożyła swoje roczne sprawozdanie z postępów ([10]) zawierające odpowiednie dane i prognozy dotyczące wyniku budżetowego oraz informacje na temat realizacji reform i inwestycji odpowiadających na główne wyzwania zidentyfikowane w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru. Roczne sprawozdanie z postępów odzwierciedla również półroczną sprawozdawczość Bułgarii z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 27 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(12) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej reperkusje stanowią dla Unii Europejskiej wyzwanie egzystencjalne. Komisja zaleciła uruchomienie, w skoordynowany sposób, krajowej klauzuli wyjścia przewidzianej w pakcie stabilności i wzrostu, aby wspierać wysiłki UE mające na celu osiągnięcie szybkiego i znaczącego wzrostu wydatków na obronę, i propozycja ta została pozytywnie przyjęta przez Radę Europejską w dniu 6 marca 2025 r. Na wniosek Bułgarii, złożony w dniu 2 maja 2025 r., Rada w 8 lipca 2025 r. na zalecenie Komisji przyjęła zalecenie zezwalające Bułgarii na odchylenie od zalecanych maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto i ich przekroczenie ([11]).

([10]) Roczne sprawozdania z postępów za 2025 r. są dostępne na stronie: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) Zalecenie Rady z dnia 8 lipca 2025 r. zezwalające Bułgarii na odchylenie od maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto ustalonych przez Radę na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1263 (Uruchomienie krajowej klauzuli wyjścia) (Dz.U. C, C/2025/3961, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3961/oj).

(13) Według danych zweryfikowanych przez Eurostat ([12]) deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Bułgarii, który w 2023 r. wynosił 2,0 % PKB, wzrósł do 3,0 % w 2024 r., a dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł z poziomu 22,9 % PKB na koniec 2023 r. do 24,1 % na koniec 2024 r. Zgodnie z obliczeniami Komisji zmiany te odpowiadają stopie wzrostu wydatków netto równej 10,4 % w 2024 r. W rocznym sprawozdaniu z postępów Bułgaria szacuje wzrost wydatków netto w 2024 r. na 12,3 %. Niższa stopa wzrostu wydatków netto w obliczeniach Komisji wynika głównie z faktu, że Komisja zaksięgowała wydatki jednorazowe w 2024 r. Według szacunków Komisji kurs polityki fiskalnej ([13]), który uwzględnia zarówno wydatki finansowane ze środków krajowych, jak i z budżetu UE, był w 2024 r. zasadniczo neutralny.

(14) Według rocznego sprawozdania z postępów scenariusz makroekonomiczny, na którym oparto prognozy budżetowe Bułgarii, przewiduje wzrost realnego PKB na poziomie 3,0 % w 2025 r. oraz inflację HICP na poziomie 3,6 % w 2025 r. Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. realny PKB wzrośnie o 2,0 % w 2025 r. i 2,1 % w 2026 r., a inflacja HICP wyniesie 3,6 % w 2025 r. i 1,8 % w 2026 r.

(15) W rocznym sprawozdaniu z postępów przewiduje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych zmaleje do 2,9 % PKB w 2025 r., natomiast relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 28,9 % do końca 2025 r. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 8,6 % w 2025 r. W prognozie Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w wysokości 2,8 % PKB w 2025 r. Według obliczeń Komisji zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 9,2 % w 2025 r. Te prognozy wzrostu wydatków netto są wyższe od przedstawionych w rocznym sprawozdaniu z postępów, ponieważ w prognozie Komisji z wiosny 2025 r. na 2025 r. przewidziano niższe wydatki finansowane przez UE, a także mniejszy wpływ działań dyskrecjonalnych po stronie dochodów, mimo że wydatki całkowite są niższe. Zaksięgowanie przez Komisję wydatków jednorazowych za 2024 r. również przyczyniło się do powstania tej różnicy, gdyż ustanowiło niższy poziom wyjściowy dla 2024 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2025 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie ekspansywny, na poziomie 1,1 % PKB. Relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 25,1 % do końca 2025 r.

(16) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych wynoszące 1,0 % PKB mają być finansowane w 2025 r. za pomocą bezzwrotnego wsparcia („dotacji") z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, podczas gdy w 2024 r. finansowane w ten sposób wydatki wynosiły 0,4 % PKB. Wydatki finansowane za pomocą bezzwrotnego wsparcia w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności umożliwiają realizację wysokiej jakości inwestycji i reform zwiększających produktywność bez wywierania bezpośredniego wpływu na saldo i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Bułgarii.

(17) Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na obronę w Bułgarii wyniosły 1,6 % PKB w 2021 r. i 2022 r. oraz 1,5 % PKB w 2023 r. ([14]) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki na obronę mają wynieść 1,4 % PKB w 2024 r. i 2,6 % PKB w 2025 r. Stanowi to wzrost o 1,2 punktu procentowego PKB w porównaniu z 2024 r. Okres, w którym uruchomiona zostaje krajowa klauzula wyjścia (2025–2028), umożliwia Bułgarii zmianę priorytetów wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych lub zwiększenie dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych, tak aby trwale wyższe wydatki na obronę nie zagrażały stabilności finansów publicznych w perspektywie średniookresowej.

(18) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki netto Bułgarii wzrosną o 9,2 % w 2025 r. Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się, że wzrost wydatków netto Bułgarii w 2025 r. przekroczy zalecaną maksymalną stopę wzrostu, co odpowiada odchyleniu ([15]) o 1,1 % PKB w 2025 r. Z obecnych prognoz dotyczących wydatków na obronę wynika jednak, że przewidywane odchylenie mieści się w granicach elastyczności krajowej klauzuli wyjścia.

([12]) Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2025 r.

([13]) Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Służy on do oceny impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów oraz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

([14]) Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG). Ze względu na różnice metodyczne między definicjami stosowanymi przez COFOG i NATO wydatki oparte na definicji COFOG mogą różnić się od wydatków opartych na definicji NATO.

([15]) Począwszy od 2026 r. wartości te pojawią się na rachunku kontrolnym ustanowionym art. 22 rozporządzenia (UE) 2024/1263.

(19) Roczne sprawozdanie z postępów nie zawiera prognoz budżetowych na okres po 2025 r. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dniu, w którym przypada data graniczna prognozy, deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2026 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2025 r. ma wynieść 2,8 % PKB. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 1,7 % w 2026 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2026 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie restrykcyjny, na poziomie 0,8 % PKB. Prognozowana przez Komisję relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 27,1 % do końca 2026 r. Wzrost relacji długu do PKB w 2026 r. odzwierciedla głównie stabilny deficyt pierwotny powyżej 2 % i utrzymującą się dezinflację w okresie prognozy, w połączeniu z rosnącymi stopami procentowymi.

Główne wyzwania polityczne

(20) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/241 i kryterium 2.2 określonym w załączniku V do tego rozporządzenia plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Spodziewane jest, że przyczynią się one do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom wskazanym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów lub znacznej części tych wyzwań. Ze względu na te napięte ramy czasowe dokończenie skutecznej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności jest nieodzowne dla zwiększenia długoterminowej konkurencyjności Bułgarii dzięki zielonej i cyfrowej transformacji, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości społecznej. W komunikacie Komisji pt. „NextGenerationEU – droga do 2026 r." przyjętym dnia 4 czerwca 2025 r. sprecyzowano harmonogram mający zastosowanie w kontekście zakończenia funkcjonowania Instrumentu i – aby zmaksymalizować wdrażanie do dnia 31 sierpnia 2026 r. – przedstawiono wskazówki dla państw członkowskich, m.in. co do możliwości dalszego usprawniania krajowych RRP, określono warianty do rozważenia przy zmianach tych planów oraz podkreślono, jak ważne jest, by starannie wspólnie zaplanować z wyprzedzeniem przedłożenie ostatnich wniosków o płatność w 2026 r. Aby móc zrealizować do sierpnia 2026 r. zobowiązania przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, Bułgaria musi w trybie pilnym przyspieszyć realizację reform i inwestycji, stawiając czoła istniejącym wyzwaniom. Szybkie włączenie rozdziału REPowerEU do planu odbudowy i zwiększania odporności jest niezbędne, aby umożliwić finansowanie dodatkowych reform i inwestycji wspierających cele strategiczne Bułgarii i UE w dziedzinie energii i zielonej transformacji. Cele te dotyczą w szczególności utrzymania spójnego podejścia politycznego do wdrażania planowanych reform strukturalnych, a także zapewnienia konkurencyjnych i skutecznych procedur zamówień publicznych, aby umożliwić terminową realizację planowanych inwestycji. Systematyczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne do zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślną realizację planu odbudowy i zwiększania odporności.

(21) W Bułgarii przyspieszyło wdrażanie programów polityki spójności, które obejmują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu Spójności (FS). Ważne jest kontynuowanie wysiłków, aby zapewnić szybkie wdrożenie tych programów i zarazem zmaksymalizować ich skutki w praktyce. Bułgaria podejmuje już działania w ramach swoich programów polityki spójności, aby pobudzać konkurencyjność i wzrost przy jednoczesnym zwiększaniu spójności społecznej. Jednocześnie Bułgaria nadal stoi w obliczu wyzwań – związanych m.in. z ubóstwem (energetycznym) i włączeniem społecznym, jakością i inkluzywnością kształcenia, rozwojem umiejętności, integracją na rynku pracy słabszych grup społecznych oraz transformacją energetyczną – których podjęcie w dalszym ciągu ma kluczowe znaczenie dla długoterminowej odporności i konkurencyjności oraz w przypadku których dalsze skupienie się na rozwoju technologii strategicznych może stworzyć nowe możliwości. Zgodnie z art. 18 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 ([16]) w ramach przeglądu śródokresowego programów polityki spójności Bułgaria jest zobowiązana dokonać przeglądu poszczególnych programów, biorąc pod uwagę między innymi wyzwania wskazane w zaleceniach krajowych z 2024 r. We wnioskach Komisji przyjętych w dniu 1 kwietnia 2025 r. ([17]) przedłużono – w odniesieniu do każdego programu – termin przedłożenia oceny wyników przeglądu śródokresowego na okres po dniu 31 marca 2025 r. Zapewniono w nich także mechanizmy elastyczności, aby pomóc przyspieszyć wdrażanie programów i zachęcić państwa członkowskie do przeznaczania zasobów polityki spójności na pięć strategicznych obszarów priorytetowych dla Unii, którymi są konkurencyjność w dziedzinie technologii strategicznych, obronność, mieszkalnictwo, odporność wodna i transformacja energetyczna, a także na inwestycje w umiejętności w sektorach priorytetowych, przy czym programy EFS+ powinny nadal koncentrować się na osobach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

([16]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159).

([17]) Wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniającego rozporządzenia (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródokresowego – COM(2025) 123 final.

(22) Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP) zapewnia możliwość inwestowania w kluczowe priorytety strategiczne UE przez zwiększanie konkurencyjności UE. Środki ze STEP są przekazywane za pośrednictwem 11 istniejących funduszy UE. Państwa członkowskie też mogą wnosić wkład do programu InvestEU, wspierając inwestycje w obszarach priorytetowych. Bułgaria może optymalnie wykorzystać te inicjatywy, aby wspierać rozwój lub tworzenie technologii krytycznych, w tym czystych i zasobooszczędnych technologii.

(23) Oprócz wyzwań gospodarczych i społecznych uwzględnionych w planie odbudowy i zwiększania odporności oraz w ramach innych funduszy UE Bułgaria powinna skutecznie sprostać pozostałym wyzwaniom, które dotyczą jakości edukacji, a także umiejętności, opieki zdrowotnej, opieki długoterminowej i włączenia społecznego. Dodatkowe wyzwania, które mają niekorzystny wpływ na otoczenie działalności gospodarczej i osłabiają konkurencyjność, obejmują funkcjonowanie administracji publicznej, w tym niezależność organów regulacyjnych, skuteczność procedur zamówień publicznych oraz kierowanie badaniami naukowymi i innowacjami. Dalsze wyzwania dotyczą wciąż wysokiego stopnia zależności od paliw kopalnych, utrzymującego się ubóstwa energetycznego, słabo rozwiniętej zrównoważonej infrastruktury transportowej oraz niewłaściwego gospodarowania odpadami i zasobami wodnymi.

(24) Jak wskazano w Kompasie konkurencyjności, wszystkie instytucje unijne, krajowe i lokalne muszą dołożyć wszelkich starań, aby tworzyć prostsze przepisy i przyspieszyć procedury administracyjne. Komisja wyznaczyła ambitne cele dotyczące ograniczenia obciążenia administracyjnego: o co najmniej 25 %, a w przypadku MŚP – o co najmniej 35 %; stworzyła również nowe narzędzia służące osiąganiu tych celów, między innymi mechanizm testowania całego prawodawstwa UE w warunkach skrajnych oraz wzmocnione dialogi z zainteresowanymi stronami. Aby sprostać tym ambitnym celom, Bułgaria również musi podjąć działania. 66 % przedsiębiorstw uważa, że złożoność procedur administracyjnych stanowi dla nich problem podczas prowadzenia działalności w Bułgarii ([18]). Jakość usług świadczonych przez administrację publiczną jest nadal niewystarczająca, przy czym występują znaczne dysproporcje regionalne. Zdecydowana większość przedsiębiorstw uważa, że korupcja jest powszechna i stanowi problem przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Pozostałe główne wyzwania dla otoczenia działalności gospodarczej to wysokie obciążenie administracyjne i bariery regulacyjne. Problemy te można rozwiązać poprzez dalszą cyfryzację usług administracyjnych i zmniejszenie kosztów rozpoczęcia działalności. W postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego często brakuje konkurencji lub jakości, co nierzadko skutkuje brakiem oferentów lub prowadzi do skutecznych odwołań. Ryzyko korupcji przy udzielaniu zamówień publicznych jest nadal wysokie, co zniechęca przedsiębiorstwa do uczestnictwa ze względu na domniemaną stronniczość w odniesieniu do warunków i ocen. Organy regulacyjne borykają się z ograniczeniami zasobów i często podlegają wpływom politycznym, co osłabia ich niezależność i negatywnie wpływa na jakość ich pracy. Znaczne różnice w wynagrodzeniach między niektórymi organami regulacyjnymi ograniczają możliwości przyciągania wysokiej jakości ekspertów.

(25) Poziom inwestycji w badania i rozwój w Bułgarii jest bardzo niski, a alokacja zasobów na inwestycje nieefektywna, co prowadzi do niskiego wpływu i niskiej skuteczności, zwłaszcza w przypadku badań i rozwoju w sektorze publicznym. W 2023 r. wydatki publiczne na badania i rozwój wyniosły 0,28 % PKB w porównaniu ze średnią unijną na poziomie 0,72 %. Ponadto współpraca między środowiskiem naukowym a przedsiębiorstwami jest nadal ograniczona. Niski poziom wydatków na badania i rozwój jest potęgowany przez rozlokowanie funduszy publicznych do wielu instytucji szkolnictwa wyższego i organizacji badawczych. Słabości te skutkują niewielką innowacyjnością, o czym świadczy niski wskaźnik wykorzystania patentów oraz niższa od średniej unijnej liczba publikacji naukowych, cytowań i publiczno-prywatnych wspólnych publikacji naukowych.

(26) Dostęp do czystej i przystępnej cenowo energii oraz zmniejszenie zależności od paliw kopalnych nadal są dla Bułgarii kwestiami priorytetowymi. W 2024 r. Bułgaria odnotowała czwarte najwyższe hurtowe ceny energii elektrycznej, częściowo ze względu na ograniczoną łączność międzysystemową między Europą Południowo-Wschodnią a Europą Środkową, a także ze względu na ciągłe uzależnienie od paliw kopalnych, które wykorzystywano do produkcji około 25 % energii elektrycznej, w połączeniu z ograniczoną dostępnością technologii wykorzystujących elastyczność niezwiązaną z paliwami kopalnymi. Odroczona reforma liberalizacji detalicznego rynku energii elektrycznej utrudnia przejście na czystą i przystępną cenowo energię, ponieważ brak ekspozycji na sygnały cenowe powoduje wzrost popytu, szczególnie w godzinach szczytowych, w których zwiększony popyt zaspokajają elastyczne zdolności wytwórcze, w tym elektrownie marginalne opalane paliwami kopalnymi. Bułgaria wspiera paliwa kopalne za pomocą wysokich dopłat, stanowiących około 0,82 % jej PKB, przy czym nie planuje ich stopniowego wycofania przed 2030 r. W pierwszej kolejności można by wycofać zwłaszcza te dopłaty do paliw kopalnych, które nie rozwiązują w ukierunkowany sposób problemu ubóstwa energetycznego ani rzeczywistych kwestii bezpieczeństwa energetycznego. Bułgarskie dopłaty do paliw kopalnych, takie jak taryfy gwarantowane dla elektrociepłowni, a także zlecenie państwowe na zakup energii elektrycznej z elektrociepłowni „Maritsa East II" są nieefektywne ekonomicznie, utrwalają zależność od paliw kopalnych oraz zniechęcają do dekarbonizacji sektorów energetycznego i ciepłowniczego.

([18]) „Opinia przedsiębiorców na temat korupcji w UE", sprawozdanie z badania Eurobarometr Flash (kwiecień 2024 r.).

(27) Wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych w Bułgarii uległo spowolnieniu. W 2024 r. Bułgaria zainstalowała 1 GW nowej mocy wytwórczej energii ze źródeł odnawialnych (głównie fotowoltaikę), co oznacza spadek w stosunku do 1,2 GW w poprzednim roku. Złożone i długotrwałe procedury udzielania pozwoleń stanowią przeszkodę dla instalowania nowych lądowych zdolności wiatrowych, o czym świadczy brak nowych mocy wytwórczych w ostatnich latach. Potencjał morskich farm wiatrowych pozostaje niewykorzystany ze względu na brak ram regulacyjnych, w szczególności do celów wyznaczania obszarów przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych i przedstawienia planu rozwoju sieci dla obszarów przybrzeżnych. Bułgaria stworzyła wprawdzie podstawę prawną wyznaczania stref priorytetowych dla instalacji wiatrowych w 2023 r. podczas reformy w ramach RRP, ale nadal nie wyznaczyła tych stref.

(28) Systemy ciepłownicze w Bułgarii są często w złym stanie technicznym, a większość z nich jest opalana głównie gazem ziemnym lub węglem.

(29) Niewystarczające krótkoterminowe zdolności magazynowania i potrzeba polegania na wytwórcach wykorzystujących paliwa kopalne należą do głównych przyczyn wahań cen hurtowych, które są jednymi z najwyższych w UE – średnia dzienna zmienność cen hurtowych wynosiła w 2024 r. 185 EUR/MWh. Ograniczona płynność na rynku hurtowym ze względu na częściową liberalizację i system rekompensat dla użytkowników biznesowych od dawna ogranicza potencjał agregacji i odpowiedzi odbioru, co zmniejsza elastyczność systemu elektroenergetycznego. Ponadto brak pełnej liberalizacji rynku detalicznego będzie w dalszym ciągu osłabiać elastyczność systemu elektroenergetycznego.

(30) Zdolność przyłączenia do sieci, jaką Bułgaria dysponuje dla instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, jest coraz bardziej ograniczona, zwłaszcza na poziomie dystrybucji, co wymaga dodatkowych inwestycji w sieć w celu zarządzania ciągłą integracją energii ze źródeł odnawialnych.

(31) Ubóstwo energetyczne pozostaje wyzwaniem strukturalnym, a odsetek osób, które nie są w stanie odpowiednio ogrzać swoich domów, nadal przekracza średnią unijną. Chociaż Bułgaria przyjęła definicję prawną ubóstwa energetycznego w 2023 r. podczas reformy w ramach RRP, nadal musi zidentyfikować ludność dotkniętą ubóstwem energetycznym oraz opracować skuteczne i ukierunkowane systemy wsparcia.

(32) Energochłonność i związane z energią emisje gazów cieplarnianych z przetwórstwa przemysłowego w Bułgarii pozostają jednymi z najwyższych w UE. W latach 2017–2022 energochłonność przetwórstwa przemysłowego spadła do 2,45 GWh/EUR wartości dodanej brutto, ale nadal znacznie przewyższa średnią unijną (1,05 GWh/EUR wartości dodanej brutto). Promowanie efektywności energetycznej w przetwórstwie przemysłowym – zwłaszcza w sektorach energochłonnych – oraz ograniczenie zużycia energii w przemyśle przyczyniłoby się do wzrostu wydajności i konkurencyjności gospodarki.

(33) Transport jest sektorem, który generuje najwięcej emisji w Bułgarii, przy czym w latach 2005–2023 emisje gazów cieplarnianych z transportu drogowego w Bułgarii znacznie wzrosły, podczas gdy w całej UE zmalały. Potrzebne są dalsze działania zachęcające do korzystania z ekologicznego transportu w Bułgarii, takie jak promowanie transportu publicznego na szerszą skalę, na przykład przez wprowadzenie usługi jednego biletu na transport publiczny, modernizację infrastruktury kolejowej i elektryfikację pozostałych linii kolejowych, rozwój transgranicznych połączeń kolejowych, instalację infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych oraz wprowadzenie stref niskiej emisji na obszarach zurbanizowanych.

(34) Zrównoważone gospodarowanie wodą i odpadami nadal stanowią wyzwanie w Bułgarii. Bułgaria wciąż nie dysponuje wystarczającymi zdolnościami instytucjonalnymi, aby sprostać tym wyzwaniom. Potrzebne są dalsze działania w celu wzmocnienia koordynacji między właściwymi organami krajowymi, opracowania narzędzi monitorowania i modelowania oraz poprawy sprawozdawczości i planowania na szczeblu niższym niż krajowy. Szacuje się, że luka inwestycyjna w gospodarce wodnej, obejmująca inwestycje, które pozwoliłyby spełnić wymogi ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy powodziowej, wynosi 439 mln EUR rocznie.

(35) Wysoki odsetek uczniów szkół średnich nie ma umiejętności podstawowych w dziedzinie matematyki, czytania ze zrozumieniem i nauk przyrodniczych, co stanowi istotną barierę dla późniejszego rozwoju umiejętności. W badaniu przeprowadzonym w 2022 r. w ramach Programu międzynarodowej oceny umiejętności uczniów (PISA) OECD około połowa bułgarskich 15-latków osiągnęła słabe wyniki w matematyce, czytaniu ze zrozumieniem i naukach przyrodniczych, przy czym odsetek takich uczniów ze środowisk defaworyzowanych jest jeszcze wyższy. Słabe wyniki mają również związek z programami nauczania, które są nadal w dużym stopniu oparte na wiedzy. Nie wykorzystuje się w wystarczającym stopniu podejść opartych na kompetencjach, zorientowanych na osobę uczącą się, a także zbyt mało uwagi poświęca się rozwojowi umiejętności podstawowych i kompetencjom z zakresu nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM). Jakość nauczania pogarsza się z powodu niezdolności przyciągania utalentowanych osób do zawodu nauczyciela, co częściowo wynika z braku ustawicznego doskonalenia zawodowego i szkoleń dostosowanych do potrzeb nauczycieli. Utrzymują się poważne nierówności wynikające z czynników społeczno-gospodarczych w warunkach silnej segregacji społecznej, która obejmuje również szkoły i pogłębia nierówności edukacyjne.

(36) Zasoby pracy w Bułgarii nadal się kurczą; stopa bezrobocia w 2024 r. jest niska i wynosi 4,2 %, a pracodawcy zgłaszają łączne zapotrzebowanie na ponad 260 000 dodatkowych pracowników, co stanowi około 9 % osób obecnie zatrudnionych. Chociaż odsetek młodzieży (w wieku 15–29 lat) niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się spadł, nadal jest on o 1,7 p.p. wyższy od średniej unijnej. Pomimo nieznacznej poprawy w 2024 r. luka w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami i osób pełnosprawnych pozostaje jedną z najwyższych w UE i wynosi 35,4 p.p. w 2024 r. Wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem nie wyższym niż średnie I stopnia jest o 42 p.p. niższy niż w przypadku osób z wyższym wykształceniem, co stanowi znacznie większą lukę niż średnia w UE. Ponadto Romowie borykają się z poważnymi wyzwaniami związanymi ze znalezieniem pracy – tylko 47 % Romów pracuje. Niedawne dodatnie przepływy migracyjne netto są niewystarczające, aby zrównoważyć ubytek siły roboczej i emigrację wysoko wykwalifikowanych młodych pracowników. Te wyzwania na rynku pracy są potęgowane przez niedobory kwalifikacji i niedopasowanie umiejętności. Umiejętności cyfrowe ludności aktywnej zawodowo utrzymują się na bardzo niskim poziomie – 40,1 % pracowników (w wieku 25–64 lat) ma co najmniej podstawowe umiejętności cyfrowe. Co więcej, niedobory wykwalifikowanej siły roboczej pogłębia niewystarczające dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkolnictwa wyższego do potrzeb rynku pracy, zwłaszcza w sektorach istotnych dla zielonej i cyfrowej transformacji. Ponadto poziom uczestnictwa dorosłych w uczeniu się w Bułgarii jest jednym z najniższych, który odnotowano Unii w ciągu ostatnich dziesięciu lat; w 2022 r. wyniósł on 9,5 %, podczas gdy średnia unijna wynosi 39,5 %.

(37) Ryzyko wykluczenia społecznego i ubóstwa pozostaje wysokie, zwłaszcza w przypadku dzieci, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i Romów. Wydatki na świadczenia z tytułu ochrony socjalnej w Bułgarii należą do najniższych w UE (18,3 % w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 26,8 % PKB w 2023 r.), w szczególności na pomoc społeczną, świadczenia rodzinne i zasiłki dla bezrobotnych. Adekwatność dochodu minimalnego jest znacznie poniżej średniej unijnej (w 2023 r. wyniosła 19,1 %, podczas gdy próg ubóstwa jest na poziomie 56,3 %). W 2024 r. jedynie 25,1 % osób krótkotrwale bezrobotnych otrzymało świadczenia. Ograniczona zdolność systemu do zmniejszania ubóstwa uwypukla potrzebę poprawy jego efektywności, zakresu i skuteczności. W 2024 r. transfery socjalne (z wyłączeniem emerytur) zmniejszyły ubóstwo o zaledwie 27,7 %, czyli poniżej średniej unijnej wynoszącej 34,4 %. Sprostanie tym wyzwaniom przyczyniłoby się także do wsparcia pozytywnej konwergencji społecznej zgodnie z analizą dotyczącą poszczególnych państw, przeprowadzoną na drugim etapie przez służby Komisji zgodnie z ramami konwergencji społecznej ([19]).

(38) Pomimo wzrostu wydatków na opiekę zdrowotną w Bułgarii od 2019 r. liczba zgonów możliwych do uniknięcia dzięki interwencji medycznej pozostaje niezmiennie wysoka – ponad dwukrotnie przekracza średnią unijną – co wskazuje na nieefektywność systemu opieki zdrowotnej. Mimo że odsetek opłat własnych za opiekę zdrowotną w ostatnim czasie zmniejszył się, pozostaje on najwyższy w UE. W 2023 r. liczba pielęgniarek i lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w Bułgarii ponownie zmalała. Obecnie na jednego lekarza przypada mniej niż jedna pielęgniarka, a liczba praktykujących pielęgniarek na 1 000 mieszkańców pozostaje jedną z najniższych w UE, co utrudnia dostęp do usług medycznych i obniża ich jakość. W 2023 r. ponad 40 % pielęgniarek i 50 % lekarzy miało co najmniej 55 lat, a kadry medyczne i placówki były skoncentrowane na obszarach miejskich – taki stan rzeczy zagraża dostępowi do świadczeń zdrowotnych w perspektywie długoterminowej,

NINIEJSZYM ZALECA Bułgarii podjęcie w latach 2025 i 2026 działań mających na celu:

1. Zwiększenie ogólnych wydatków na obronę i bezpieczeństwo i wzmocnienie ogólnej gotowości obronnej, przy zapewnieniu stabilności długu zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z dnia 6 marca 2025 r. Przestrzeganie maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto, zaleconych przez Radę w dniu 20 czerwca 2025 r., przy jednoczesnym wykorzystaniu, w ramach krajowej klauzuli wyjścia, możliwości zwiększonych wydatków na obronę.

2. Pilne przyspieszenie realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności z uwagi na terminy na dokończenie reform i inwestycji mające zastosowanie na mocy rozporządzenia (UE) 2021/241. Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności (EFRR, FST, EFS+, FS), w stosownych przypadkach z wykorzystaniem możliwości wynikających z przeglądu śródokresowego. Optymalne wykorzystanie unijnych instrumentów, w tym możliwości poprawy konkurencyjności, jakie oferują Program InvestEU i Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy.

3. Stworzenie warunków sprzyjających zwiększeniu konkurencyjności poprzez poprawę funkcjonowania i zdolności administracji publicznej, w tym na szczeblu regionalnym. Uproszczenie przepisów, udoskonalenie narzędzi regulacyjnych oraz zmniejszenie obciążeń administracyjnych w celu stworzenia równych warunków działania dla przedsiębiorstw. Poprawę skuteczności środków antykorupcyjnych, zwłaszcza w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu. Poprawę jakości procedur zamówień publicznych oraz zwiększenie niezależności i poprawę funkcjonowania organów regulacyjnych. Zwiększenie wpływu i skuteczności publicznych inwestycji w badania i rozwój przez ukierunkowanie badań naukowych i innowacji na mniejszą liczbę instytucji oraz poprawę komercjalizacji wyników badań.

([19]) SWD(2025) 95 – Analiza dotycząca poszczególnych państw, przeprowadzona na drugim etapie zgodnie z ramami konwergencji społecznej, 2025.

4. Zmniejszenie zależności od paliw kopalnych, m.in. dzięki promowaniu liberalizacji rynku i szybszemu wprowadzaniu odnawialnych źródeł energii, w szczególności przez wyznaczenie obszarów, na których będą obowiązywać przyspieszone procedury wydawania pozwoleń na instalacje wiatrowe. Podjęcie konkretnych kroków w celu stopniowego wycofania dopłat do paliw kopalnych, w tym przez zlikwidowanie dotacji wspierających produkcję energii elektrycznej z węgla i systemy ciepłownicze oparte na węglu. Zwiększenie elastyczności systemu elektroenergetycznego w celu zmniejszenia zmienności cen hurtowych, w szczególności przez rozszerzenie zakresu agregacji i odpowiedzi odbioru oraz zapewnienie wystarczających zdolności magazynowania. Modernizację infrastruktury sieci elektroenergetycznej na poziomie dystrybucji poprzez rozwój infrastruktury inteligentnych sieci energetycznych oraz modernizację linii i podstacji. Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu przez opracowanie systemu dostarczającego aktualnych informacji na temat gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym i znajdujących się w trudnej sytuacji energetycznej oraz wspieranie ich za pomocą ukierunkowanych działań w ramach polityki. Zachęcanie do realizacji działań w zakresie efektywności energetycznej w przemyśle. Propagowanie wprowadzenia zrównoważonego transportu miejskiego, publicznego i kolejowego oraz korzystania z tego transportu, m.in. przez przyspieszenie rozwoju niezbędnej infrastruktury. Poprawę gospodarki wodnej i gospodarowania odpadami przez wyeliminowanie słabości instytucjonalnych i inwestowanie w infrastrukturę w celu zapewnienia zrównoważonego wykorzystania zasobów.

5. Upowszechnianie nauczania i uczenia się opartych na kompetencjach. Poprawę jakości nauczania dzięki wstępnemu, ustawicznemu i dostosowanemu do potrzeb szkoleniu nauczycieli. Poprawę jakości i inkluzywności systemu kształcenia i szkolenia oraz jego dopasowania do potrzeb rynku pracy, w tym w odniesieniu do Romów i innych grup defaworyzowanych. Rozwiązanie problemu niedoboru siły roboczej poprzez skuteczną realizację działań mających na celu zwiększenie poziomu zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, osób z niższym wykształceniem, Romów i osób biernych zawodowo. Poprawę nabywania umiejętności w celu zwiększenia konkurencyjności oraz wsparcia zielonej i cyfrowej transformacji. Działanie na rzecz włączenia społecznego przez zapewnienie lepszego dostępu do zintegrowanych usług zatrudnienia i usług socjalnych oraz skuteczniejsze wsparcie dochodu minimalnego. Poprawę dostępu do świadczeń zdrowotnych, w tym przez dalsze ograniczenie opłat własnych oraz rozwiązanie problemu niedoboru i nierównomiernego dostępu do pracowników służby zdrowia w celu zwiększenia skuteczności, dostępności i zdolności systemu opieki zdrowotnej.

Sporządzono w Brukseli dnia 8 lipca 2025 r.

W imieniu Rady

Przewodnicząca

S. LOSE